

Povzetek zaključnih ugotovitev 29. Sedlarjevega srečanja urbanistov in prostorskih planerjev, z naslovom Od prostorskega načrtovanja do upravljanja prostora«, ki je bilo 1.6.2018 v Muzeju za arhitekturo in oblikovanje v Ljubljani

Tradicionalno že 29. Sedlarjevo srečanje Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije je potekalo v Ljubljani prav na dan (1. 6. 2018), ko so se začeli izvajati novi prostorski zakoni. Od njih v strokovnih krogih pričakujemo, da bodo utrli pot preišljenemu, strokovno podprtemu in družbeno odgovornemu prostorskemu načrtovanju in upravljanju s prostorom na sploh. Tako imenovani »prostorski trojček«, torej Zakon o urejanju prostora, Gradbeni zakon in Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti pokrivajo in normativno urejajo tako rekoč vse poglobitve razsežnosti upravljanja s prostorom, od načrtovalskih pa do tehničnih, upravnih, strokovnih, zemljiških ter nadzornih vidikov poseganja v prostor. Če bomo v državi v prihodnosti tem zakonom uspeli dodati še zakon o obdavčenju nepremičnin, ki bo v funkciji racionalne rabe grajenega in racionalne pozidave še nepozidanega, posebej pa že degradiranega prostora, bomo torej po več kot dvajsetletnem prizadevanju dobili v roke ustrezne instrumente, ki obetajo razumno in trajnostno ravnanje s prostorom.

Sicer pa je bilo na 29. Sedlarjevem srečanju predstavljenih preko 20 prispevkov z več kot 30 avtorji. Pregled prispevkov nakazuje izjemno raznovrstnost tem – od obravnave bolj splošnih vprašanj, razprave o novo sprejeti zakonodaji, pa do zakonodajnih pobud in predstavitev konkretnih mikro in makro urbanističnih oz. prostorskih projektov.

Rdeča nit 29. Sedlarjevega srečanja je predstavljala ideja, ki je bila zapisana v naslovu. Da namreč za današnje razmere zgolj ena razsežnost, to je prostorsko načrtovanje, pa čeprav se vse začneja pri njem, še ne zadošča za usmerjanje in oblikovanje prostorskega razvoja, ki hkrati omogoča razvoj dejavnosti v prostoru, obenem pa razvija tudi varstveno in funkcijo v prostoru. Poudarek na celovitem upravljanju s prostorom, ki zajema različne ravni in celo vrsto akterjev, ki je sposobno usklajevati interese v prostoru, ter urbanizmu podeljuje javno razsežnost, je zato toliko bolj pomemben.

Udeleženske in udeleženci srečanja so v razpravi ob oblikovanju sklepov poudarili predvsem naslednje:

- Novo sprejeti prostorski zakonodaji, ki je pravkar stopila v veljavo je potrebno posvetiti posebno pozornost. Čim prej je treba sprejeti podzakonske predpise, predvsem pa je potrebno podrobno spremljati implementacijo zakona v praksi. Tematika, ki jo obravnavajo zakoni je kompleksna in ni načina, kako bi lahko predvideli vse možne situacije in zaplete pri uporabi zakona, zakoni se bodo na nek način začeli šele pisati s konkretno uporabo v praksi. Pristojno ministrstvo mora pozorno spremljati implementacijo, predvsem pa zagotoviti načine poročanja in odzivanja na težave, ki so bodo pojavljale. Zato predlagamo:
  - ustanovitev neke vrste »strokovne skupine« (*task force*), ki bi bila zadolžena za sprotno odzivanje na probleme. DUPPS je pri tem pripravljeno sodelovati.
  - nadaljevanje izobraževanja in informiranja za vse tiste, ki so dejavni pri urejanju prostora. Če bomo usodo zakonov prepustili samo iznajdljivosti prostorskih načrtovalcev ter lokalnih in državnih uradnikov smo lahko (ponovno) na poti neuspeha.

- V razpravi je bilo večkrat poudarjeno, da naj se DUPPS bolj dejavno vključi v razprave okoli pridobivanja in uporabe sredstev iz kohezijskih skladov EU. Naša ocena je, da prihaja do velike razdrobljenosti dodeljevanja sredstev, zato tudi do manj racionalne porabe. Od političnih odločevalcev na nacionalni ravni pričakujemo, da bodo uspeli bolj jasno in nedvoumno vzpostaviti prioritete, ki bodo omogočile realizacijo tistih projektov, ki prinašajo večje koristi za večje število državljanov in državljanek.
- Opažamo da je dejavnost prostorskega načrtovanja izgubila velik delež nekdanjega vpliva in status, ki ga je imela v sistemih dolgoročnega usmerjanja družbenega in prostorskega razvoja. Zato bo DUPPS več pozornosti posvetilo negovanju družbenega vpliva in dviga samozavesti urbanistov in prostorskih
- načrtovalcev, predvsem z nastopi v javnosti in z organizacijo dogodkov, ki bodo opozarjali na pomen urbanizma, razvoja mest in prostorskega načrtovanja, predvsem pa tudi z oglašanjem ob konfliktnih projektih v prostoru.
- DUPPS opaža da se ob številnih prenovah, predvsem stanovanjih objektov in v novih lastniško pravnih razmerjih, zapostavlja in zanemari vloga arhitektov in avtorske zasnove projektov. Včasih do neprepoznavnosti prvotne arhitekturne zasnove. Predlagamo, da je v postopkih dovoljevanja prenov potrebno pravice zasebnih lastnikov objektov soočiti s pravicami snovalcev teh objektov kar zadeva njihovo oblikovno zasnovo.
- Razpravljavci so večkrat poudarili, da je večina problemov s katerimi se srečujemo v prostoru, rešljivih le na nadlokalni ravni načrtovanja. Sicer obstajajo pravne osnove za povezovanje občin in načrtovanje na regionalnih ravneh, vendar so takšni primeri redki, zato predlagamo, da se, dokler ne bodo ustanovljene pokrajine, tudi finančno in drugače spodbuja nadlokalno, oziroma regionalno načrtovanje. Pozdravljamo regionalne prostorske plane, ki jih je uvedel nov Zakon o prostorskem načrtovanju in pričakujemo, da se bodo v duhu zapisanega začeli čim prej pripravljati ter nato tudi izvajati; z roko v roki z razvojnim načrtovanjem, ki je v pristojnosti ministrstva za gospodarstvo.
- DUPPS meni, da je potrebno končno pretrgati s prakso dopuščanja nereda v prostoru, tudi zaradi slabo uveljavljene in neustrezne politike nadzora in sankcioniranja in vsakih 15 do 20 let z zakonskimi spremembami dopuščati legalizacijo nezakonito postavljenih objektov in ureditev v prostoru, kot se je to ponovno zgodilo s sprejemom Zakona o urejanju prostora. Takšna politika bo prostorske probleme samo zaostrovala in bo povečevala neracionalnosti v rabi prostora.
- Od političnega in politično predstavniškega segmenta družbe DUPPS pričakuje, da vprašanje urbanega in prostorskega razvoja ne bo potisnjeno na rob političnih vprašanj in da prostor pa tudi okolje v političnem jeziku ne bosta nastopala samo kot »birokratska ovira«, ki se ji je treba izogniti, ne glede na to kako s tem poslabšamo razmere v prostoru in pogoje za kakovost življenja. Pričakujemo, da bodo upravljanje s prostorom in urbanizem obravnavali kot zadevo v »javni domeni«, torej kot zadevo, ki je v korist vsem.

Zaključne ugotovitve je povzel dr. Pavel Gantar, član DUPPS, dopolnil in potrdil pa izvršni odbor Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije.